

ΔΙΑΛΟΓΟΣ

ΣΧΕΔΙΑΓΡΑΜΜΑ

ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΟΥ ΔΙΑΛΟΓΟΥ

1. Η διεξαγωγή ενός επικοινωνιακού διαλόγου **επιτρέπει στα άτομα να αποβάλλουν τη μισαλλοδοξία και την απολυτότητα**, που τα διέπει. Τα άτομα χαρακτηρίζονται από διαλλακτικότητα και αντιλαμβάνονται ότι οφείλουν να δέχονται και να ενστερνίζονται διαφορετικές απόψεις, εφόσον αυτές αποδεικνύονται πιο ορθές και τεκμηριωμένες από τις δικές τους. Ο γόνιμος διάλογος ανοίγει τους πνευματικούς ορίζοντες των συνομιλητών, οι οποίοι με τη σειρά τους κατανοούν ότι υφίστανται πολλές και διαφορετικές οπτικές πάνω στο ίδιο ζήτημα. Εάν επομένως, τα αντεπιχειρήματα των συνομιλητών είναι πιο ισχυρά, τότε οφείλουν να δεχθούν και μια άλλη οπτική της θέσης που έχουν υιοθετήσει και μάλιστα να προσεγγίσουν το ζήτημα σφαιρικά και με απόλυτη αληθοφάνεια.

2. Προάγεται και **θεμελιώνεται η δημοκρατία**. Οι συν διαλεγόμενοι μαθαίνουν να εκτιμούν τις διαφορετικές και πιθανόν αντίθετες απόψεις των συνομιλητών τους. Έτσι, καλλιεργείται ο αλληλοσεβασμός και προάγεται η πολυφωνία των απόψεων, που χαρακτηρίζει ένα δημοκρατικό πολίτευμα. Μέσω ενός επικοινωνιακού διαλόγου διατυπώνονται ετερόκλητες απόψεις και μέσα στο πλαίσιο της ελευθερίας της έκφρασης, οι συνομιλητές ανακαλύπτουν την πιο δίκαιη γνώμη. Παράλληλα, σε πολιτικό επίπεδο, οι πολιτικές παρατάξεις προβάλλουν τις κατευθυντήριες θέσεις τους, για την διαχείριση των κοινωνικών ζητημάτων. Με τον τρόπο αυτό, προβάλλεται μία ποικιλία επιχειρημάτων για την εν δυνάμει επίλυση οικονομικών, κοινωνικών και πολιτικών ζητημάτων και οι πολίτες καθίστανται επαρκώς ενημερωμένοι και είναι σε θέση να υιοθετήσουν μια πιο υγιή και πολιτικοποιημένη στάση (να υπερψηφίσουν ή να καταψηφίσουν μια πολιτική πρακτική).

3. Επιδιώκεται η **κατοχύρωση της αντικειμενικής αλήθειας των πραγμάτων**. Το άτομο έρχεται συχνά αντιμέτωπο με γνωστικές ανεπάρκειες και επιφανειακές προσεγγίσεις ενός ζητούμενου, το οποίο πραγματεύεται. Συχνά, λοιπόν, η έκθεση σε διαφορετικές απόψεις αποκαλύπτει παραλείψεις, παραποιήσεις της αλήθειας και εσφαλμένα συμπεράσματα, με απότοκο την εξασφάλιση μιας πιο εμπειριστατωμένης και έγκυρης κατοχύρωσης της αλήθειας.

4. Ο διάλογος **εξασφαλίζει την υγιή κοινωνικοποίηση των ανθρώπων**. Τα άτομα είναι σε θέση να επιχειρηματολογήσουν διαφορετικού τύπου απόψεις και να επιλύσουν τυχόν διενέξεις με ήπιο τρόπο. Έτσι, επέρχεται μια αρμονία στις ανθρώπινες σχέσεις, αποτρέπονται οι συγκρούσεις τόσο σε ατομικό, όσο και σε εθνικό επίπεδο (πόλεμοι, εμφύλιες διαμάχες), προάγεται η συνύπαρξη με το διαφορετικό, ενισχύεται η αποδοχή προς το διαφορετικό και αίρονται οι δεισιδαιμονίες και ο ρατσισμός. Ακόμα, σε ατομικό επίπεδο, η ανταλλαγή απόψεων και η αγαστή επικοινωνία επιτρέπει τη βαθύτερη γνωριμία των ανθρώπων και τη θεμελίωση ουσιαστικότερων διαπροσωπικών σχέσεων, που θα στηρίζονται στην ειλικρίνεια και θα είναι απαλλαγμένες από χρησιμοθηρία.

5. Ο διάλογος **αναπτύσσει τις τέχνες και τις επιστήμες**. Επιτρέπει στους επιστήμονες διαφορετικών κλάδων να συνεργαστούν αρμονικά, να ανταλλάξουν απόψεις και γνώσεις και να εμπλουτίσουν τις ιδέες τους. Ο διάλογος προάγει, συνεπώς, τη διεπιστημονική συνεργασία και ενδυναμώνει την

ανθρωπότητα , ώστε να αντιμετωπίσει παθογένειες και κοινωνικά προβλήματα, που την ταλανίζουν (πανδημίες, περιβαλλοντική καταστροφή, τρομοκρατία). Παράλληλα, όσον αφορά στο χώρο της τέχνης, οι καλλιτέχνες ανταλλάσσουν ιδέες και τεχνοτροπίες, διευρύνουν τα αισθητικά τους κριτήρια και συσπειρώνονται στην άσκηση στρατευμένης τέχνης, ώστε με την πνευματική τους απήχηση να αφυπνίσουν το καλλιτεχνικό κοινό τόσο κοινωνικά όσο και πολιτικά.

6. Ενισχύεται η κριτική σκέψη και η αντιληπτική ικανότητα των συνομιλητών . Η επιχειρηματολογία και η γόνιμη αντιπαράθεση των απόψεων βελτιώνει τις εκφραστικές επιλογές των συνομιλητών, ενδυναμώνει τη γλώσσα και δημιουργεί άτομα πολιτικοποιημένα. Με τον τρόπο αυτό , δημιουργείται μια ισχυρή προσωπικότητα, που ανθίσταται στην χειραγώγηση από ιδεολογικούς και πολιτικούς φορείς.

7. Μέσω του διαλόγου ενισχύεται η εκπαίδευση. Όταν στο πλαίσιο του σχολείου, οι εκπαιδευτικοί προωθούν το διάλογο, τότε καλλιεργούν το αίσθημα της ελεύθερης έκφρασης των μαθητών και εκείνοι με τη σειρά τους καλλιεργούν την κριτική και αντιληπτική τους ικανότητα. Παράλληλα, μαθαίνουν να καλλιεργούν την επιχειρηματολογία τους και συνεπώς δε μαζοποιούνται και δεν χειραγωγούνται. Επίσης, μαθαίνουν να συνεργάζονται και αναπτύσσουν το αίσθημα της αλληλεγγύης, που μακροπρόθεσμα θα τους μετουσιώσει σε ενεργούς πολίτες , που δε θα παρουσιάζουν αδράνεια για την επίλυση των κοινωνικών προβλημάτων , που ταλανίζουν την κοινωνία ,στην οποία καλούνται να ενταχθούν. Το σχολείο δεν λειτουργεί ως ένας απλός αναμεταδότης γνώσεων, αλλά ως ένας φορέας δημοκρατίας και ηθικής διάπλασης. Ο διάλογος ωθεί τους μαθητές στην ειρηνική επίλυση των διαφορών τους και αποτρέπει από συμπεριφορές βίας, , που θα τους συντροφεύουν μακροπρόθεσμα και στην ενήλικη ζωή τους. Τέλος , ο διάλογος βελτιώνει την εκφραστική δεινότητα των μαθητών και ενδυναμώνει την πειστικότητα των απόψεών τους. Με τον τρόπο αυτό, οι εκπαιδευόμενοι μαθαίνουν να εντάσσονται πιο ομαλά στις κοινωνικές ομάδες και επιτυγχάνουν πιο ομαλή κοινωνικοποίηση και αποδοχή.

ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΟΥ ΔΙΑΛΟΓΟΥ

1. Όταν επικρατεί δημοκρατικό κλίμα μπορεί να ευημερήσει ο γόνιμος διάλογος. Οι δημοκρατικές συνθήκες εξασφαλίζουν την ελευθερία έκφρασης , την πολυφωνία και την έλλειψη δογματισμού και λογοκρισίας, που επιτρέπουν στους συνομιλητές να διατυπώσουν τις απόψεις τους αβίαστα.

2. Το πνευματικό και μορφωτικό επίπεδο των συνομιλητών οφείλει να είναι πανομοιότυπο, έτσι ώστε να επιτευχθεί ένας αποτελεσματικός διάλογος. Το πνευματικό και γνωστικό επίπεδο δεν πρέπει να εκληφθεί ως δείγμα αδυναμίας ή ισχύος ενός από τους δύο συνομιλητές. Αντίθετα, όταν το επίπεδο μόρφωσης του ενός συμβαδίζει με του άλλου, αποτρέπονται παρεξηγήσεις, γίνονται πιο κατανοητές οι θέσεις των συνομιλητών και ακόμη και αν υπάρξει διαφωνία, οι «αντίπαλες παρατάξεις» είναι σε θέση να αντικρούσουν επαρκώς τα επιχειρήματα η μία της άλλης.

3. Η βαθιά γνώση του θέματος προάγει έναν γόνιμο διάλογο. Αντίθετα, η άγνοια και η ημιμάθεια δυσχεραίνουν την επιχειρηματολογία, προβάλλουν ανεπαρκή στοιχεία, αλλοιώνουν ή και διαστρεβλώνουν πλήρως την αλήθεια, με απότοκο την αναποτελεσματικότητα και την επιφανειακή προσέγγιση το διαλόγου.

4. Οι συνομιλητές οφείλουν να σέβονται τις απόψεις του άλλου και να μην διέπονται από προκαταλήψεις και δογματισμό. Εάν κάποιος συνομιλητής ξεκινά έναν διάλογο έχοντας ήδη διαμορφωμένη μια άποψη, συνήθως δεν είναι σε θέση να ακούσει την αντίπαλη ιδεολογία και έχει διεξάγει εξ' αρχής τα δικά του συμπεράσματα. Σαφώς, εκλείπει το στοιχείο της διαλλακτικότητας, ενισχύεται ο φανατισμός και επικρατεί ένα κλίμα έντασης και πιθανόν ειρωνείας προς τον αντίπαλο.

5. Η πραγματική επιδίωξη ενός γόνιμου διαλόγου οφείλει να είναι η αναζήτηση της αλήθειας. Εάν ο μοναδικός σκοπός των συμμετεχόντων σ' έναν διάλογο είναι η υπερίσχυση της δικής τους άποψης, τότε δεν είναι σε θέση να αποδεχτούν οτιδήποτε διαφορετικό. Απλώς, επιδιώκουν την κοινωνική προβολή, χωρίς να είναι ικανοί να αναθεωρήσουν τυχόν λανθασμένες απόψεις, οι οποίες πιθανόν παραποιούν την αλήθεια. Μάλιστα, είναι ανήμποροι να δεχτούν απόψεις, που ίσως στηρίζονται σε πιο γερές βάσεις και στηρίζονται σε μια πιο ορθή τεκμηρίωση από εκείνη του αντίπαλου ομιλητή.

ΑΙΤΙΑ ΑΠΟΥΣΙΑΣ ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΟΥ ΔΙΑΛΟΓΟΥ

1. Ο σύγχρονος τρόπος ζωής είναι ιδιαίτερα ανταγωνιστικός τόσο σε ατομικό (οικογένεια, εργασία, κοινωνικές συναναστροφές) όσο και σε πολιτικό επίπεδο (εντόπιο, διεθνές). Ο διάλογος υποσκάπτεται εξαιτίας της μισαλλοδοξίας και της ιδιοτέλειας, που επικρατεί. Οι άνθρωποι επιδιώκουν μόνο την ανέλιξη τους σε ανώτατα στρώματα και για να το επιτύχουν προτιμούν να δρουν αυτόνομα, χωρίς να συλλειτουργούν με τους υπόλοιπους ανθρώπους. Έτσι, αυτόματα, ακυρώνεται ο διάλογος, ο οποίος προάγει την ομαδοσυνεργατικότητα. Σε πολιτικό επίπεδο, απουσιάζει ο υγιής διάλογος, επειδή η εκάστοτε παράταξη επιδιώκει την ικανοποίηση των δικών της φιλοδοξιών και δεν εξυπηρετεί το κοινωνικό όφελος. Το ίδιο συμβαίνει και σε διακρατικό επίπεδο. Συχνά, οι σχέσεις των κρατών είναι τεταμένες και δε μπορούν να επιλύσουν ειρηνικά τις διαφορές τους, εξαιτίας της έλλειψης διαλόγου, που προωθεί πιο ξεκάθαρες διπλωματικές σχέσεις.

2. Ο φανατισμός είναι διάχυτος σε ποικίλα επίπεδα της καθημερινότητας (ιδεολογικός, πολιτικός, θρησκευτικός). Οι άνθρωποι σκέφτονται μισαλλόδοξα και δεν είναι καθόλου διαλλακτικοί στις απόψεις των συνομιλητών τους. Αυτή η θέση ενισχύεται και από το γεγονός ότι οι κοινωνικές συνθήκες είναι ιδιαίτερα δυσχερείς και ωθούν τα άτομα στην ανασφάλεια και την απομόνωση. Η οικονομική κρίση, η έξαρση της ανεργίας, ο ρατσισμός και η άνιση κατανομή του πλούτου κάνουν τους ανθρώπους επιφυλακτικούς, οι οποίοι αναζητούν ασφάλεια, μέσω της θωράκισής τους στον ίδιο τους τον εαυτό. Γίνονται δύσπιστοι και δεν είναι καθόλου διατεθειμένοι να καλλιεργήσουν μια υγιή σχέση με τους συνανθρώπους τους. Συνεπώς εκλείπει ένας ουσιαστικός διάλογος, που θα προωθήσει τις κοινωνικές επαφές.

3. Πρωταρχικά, η έλλειψη γόνιμου διαλόγου ξεκινά από την οικογένεια. Η έλλειψη ελεύθερου χρόνου εξαιτίας της υπερεργασίας των γονέων και των υπέρμετρων υποχρεώσεων, απομακρύνουν τα μέλη της οικογένειας από τη συχνή και ουσιαστική επαφή, που θα στηρίζεται στην ανταλλαγή απόψεων. Έτσι, οι νέοι δεν εξοικειώνονται με τον διάλογο. Εξελικτικά, σε επίπεδο σχολείου, ο στείρος και άγονος χαρακτήρας της εκπαίδευσης, που καλλιεργεί τη βαθμοθηρία, δεν επικεντρώνεται στην καλλιέργεια του διαλόγου, απλά στόχος του είναι η εισαγωγή των μαθητών στην τριτοβάθμια εκπαίδευση. Με τον

τρόπο αυτόν, οι νέοι δεν διαπλάθουν ένα κριτικό πνεύμα, που συνήθως εκπορεύεται από το διάλογο, ο οποίος με τη σειρά του διαπλάθει ένα δημοκρατικό ήθος.

